

HERINNERINGEN AAN BAS SCHOT

Uitgesproken bij de crematieplechtigheid op 31 juli 2009

Hoewel mij gevraagd is namens de oudere collega's van Bas te spreken, wil ik dit graag doen in de vorm van enkele persoonlijke herinneringen.

Bas en ik waren elkaars naaste collega's (in het universitaire jargon collegae proximi). En wel in tweeërlei opzicht: niet alleen grensden onze werkkamers aan elkaar, slechts gescheiden door een dunne wand, maar ook hadden wij hetzelfde werkterrein: de Duitse geschiedenis. Wat dit laatste betreft, wij hebben elkaar nooit als concurrenten ervaren. Het probleem viel eenvoudig op te lossen: wij hebben de Duitse geschiedenis in perioden ingedeeld en die vervolgens verdeeld. Bas nam Bismarck voor z'n rekening, ik keizer Wilhelm II, Bas vervolgens de Weimarer Republik en het Derde Rijk, en voor de Bondsrepubliek moesten de studenten bij mij zijn. Het feit dat wij hetzelfde werkterrein hadden, was eerder bevorderlijk: dankzij de dunne wand tussen onze kamers leerden wij veel van elkaar, b.v. wanneer de ander tentamens afnam. Bas en ik konden ook heel lang met elkaar discussiëren, zoals over de vraag of de vele kleine staten in Duitsland, zoals die voor 1866 hadden bestaan, niet heilzamer voor Duitsland geweest zijn dan de Pruisisch gedomineerde machtsstaat van 1871, die twee wereldoorlogen tot gevolg heeft gehad. Bij zulke gesprekken had Bas altijd het langste uithoudingsvermogen.

Bas is één jaar eerder als student geschiedenis in Leiden aangekomen dan ik. Destijds was onder studenten het jaarverschil vrij groot, zodat, wanneer je al niet in hetzelfde vakdispuut kwam, je elkaar niet zo gauw leerde kennen. Zo kan ik mij Bas uit de jaren vijftig slechts herinneren van één gebeurtenis, waar ik bij was, nl. van zijn belijdenis - in de Pieterskerk. Dat kwam omdat een jaargenoot van mij gelijktijdig belijdenis deed.

Bas werd tijdens zijn studie de rechterhand van Gosses, die lector was in de diplomatieke geschiedenis. Dat heeft er ongetwijfeld toe bijgedragen dat Bas na zijn afstuderen een studiebeurs kreeg voor het Institut für Europäische Geschichte in Mainz, waar hij van 1961-'65 voor historisch onderzoek vertoefd heeft. Daar heeft hij ook Päivi Saikku van de universiteit Helsinki leren kennen, die zijn vrouw zou worden. Zelf heb ik naderhand ook een jaar in het instituut mogen verblijven, en toen ik terugkwam, bleek Bas aangesteld te zijn bij

onze staf en hebben Bas en ik in '67/'68 samen een werkcollege gegeven. Het had te maken met het Europese evenwicht en ging o.a. over het boek van Kissinger, *A world restored*, over de problemen van de Europese vrede na Napoleon. Van dat moment af (dat gemeenschappelijke college) dateert de vriendschap tussen Bas en mij, nog in de hand gewerkt doordat wij zelfs op ons werkcollege de studentenbeweging van 1968 het hoofd moesten bieden. Naderhand heb ik, toen nog vrijgezel, vaak de gastvrijheid van het jonge gezin van Bas en Päivi mogen beleven.

De oudste publicatie van Bas waarvan ik een overdruk bezit, dateert uit zijn tijd in Mainz. Zij is verschenen in de Hohenzollerische Jahreshefte van 1963 en was een uitwerking van zijn Leidse doctoraalscriptie. De titel luidde "Die Geschichte der Hohenzollerischen Thronkandidatur im Lichte neuer Veröffentlichungen". Die Hohenzollerische Thronkandidatur betref de door Pruisen gesteunde candidatuur van Leopold van Hohenzollern-Sigmaringen voor de Spaanse troon en is mede de aanleiding geweest voor het uitbreken van de Frans-Duitse oorlog van 1870-'71, de val van het Second Empire in Frankrijk en de uitroeping van het Duitse Keizerrijk in 1871. Een cruciaal moment in de geschiedenis van de Frans-Duitse betrekkingen. Niet gering dus dat een Nederlandse promovendus in de Hohenzollerische Jahreshefte-zelf de stand van de discussie kwam weergeven.

De latere publicaties van Bas zouden zich steeds met diplomatieke geschiedenis bezighouden. Het gaat niet aan ze hier alle te noemen, maar vooral de Duitse minister van buitenlandse zaken Stresemann, het nationaliteitsvraagstuk en de Volkenbond zijn Bas gaan intrigeren. In 1981 hield Bas voor het instituut in Mainz waar hij eerder gestudeerd had, een lezing "Stresemann, der Deutsche Osten und der Völkerbund".

Zijn grondige kennis van de Duitse geschiedenis van de jaren twintig blijkt uit zijn boek "Nation oder Staat? Deutschland und der Minderheitenschutz", waar hij op 27 april 1983 in Leiden op gepromoveerd is. Herman Amersfoort en ik hebben zijn paranimfen mogen zijn. Het boek is in 1988 in druk verschenen, uitgegeven door het Johann-Gottfried-Herder-Institut in Marburg. Ook in later jaren is hij geregeld voor archiefonderzoek, nu ook betreffende de Baltische landen, naar dat Herder-instituut in Marburg gegaan, waar hij ook nieuwe vrienden gemaakt heeft. Bij onze laatste ontmoeting, drie

weken geleden, vroeg hij mij nog hun de groeten te doen.

Bij de Leidse geschiedenis-studenten was Bas zeer gezien. Hij begeleidde ze grondig. De minimumduur van een gesprek met Bas was twee uur, om het even waar het over ging. Waar vind je dat nog? Bovendien gaf Bas samen met de kunsthistoricus Nico Brederoo een college Filmgeschiedenis, dat steeds opnieuw de aandacht van de studenten trok.

In 2001 ging Bas met pensioen. In HIC, de Historische Informatie Courant, het blad van de Leidse studierichting geschiedenis, is een "special" aan hem gewijd, waarin - naast een interview van Bas door twee studenten - Thomas von der Dunk en Maurits Ebben hem als collega gehuldigd hebben. Thomas von der Dunk deed dat onder de titel: "Vertrek Schot groot verlies voor academische wereld".

Nu is Bas echt vertrokken. Het is voor ons, de achterblijvenden, maar in de eerste plaats voor zijn vrouw en zijn familie, inderdaad een groot verlies.